

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 33 Volume: 7 Issue: 33

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

FARKLI SPOR BRANŞINDAKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

THE DETERMINATION OF SOCIAL SKILL LEVELS OF UNIVERSTY STUDENTS IN DIFFERENT SPORTS BRANCHES

Ercüment ERDOĞAN*

Hasan SÖZEN**

Burkay CEVAHİRCİOĞLU***

Öz

Bu çalışmanın amacı; farklı branşlardaki sporcuların sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesidir. Çalışmaya amatör spor kulüplerinde spor yapan Futbol, Voleybol, Güreş, Taekwondo, Basketbol olmak üzere toplam 273 üniversite öğrencisi katılmıştır.

Sonuç olarak araştırmaya katılan öğrenciler sosyal beceri envanterinin tümünden 278,36, DA alt ölçeğinden 45,65, DDalt ölçeğinden 46,63, DKalt ölçeğinden 45,11, SAalt ölçeğinden 46,01, SDalt ölçeğinden 45,44 ve SK alt ölçeğinden 49,41 ortalama puan almışlardır. elde edilen sonuçlara göre Futbol, Voleybol, Güreş, Taekwondo ve Basketbol branşındaki sporcuların sosyal beceri düzeyleri bakımından benzer özelliklere sahip oldukları belirlenmiştir. Duyuşsal anlatıcılık alt ölçeğinden aldıkları puanların post hoc test sonuçlarına göre Voleybol ile Basketbol, Taekwondo ile Basketbol ve Taekwondo ile Güreş branşındaki sporcular arasında ise farklılık bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri Düzeyi, Farklı Spor Branşları.

Abstract

The purpose of this study was to determine social skill levels of athletes whose sport branches were different. The 273 university student joining to this study and playing at amateur sport clubs consisted of soccer players, volleyball players, wrestlers, taekwondo athletes and basketball players (n = 273).

The mean total point of social skill inventory (278,36 ± 21,99), DA sub-scale (45,65 ± 5,18), DD sub-scale (46,63 ± 7,87), DK sub-scale (45,11 ± 5,45), SA sub-scale (46,01 ± 7,49), SD sub-scale (45,44 ± 6,99) and SK sub-scale (49,41 ± 6,14) for all athletes were determined. According to consequences of study, it was determined that soccer, volleyball and basketball players, wrestlers and taekwondo athletes were similar in terms of social skill levels. In terms of post-hoc test results of mean points of sensory verbalism sub-scale, significant differences between volleyball and basketball players, basketball players and taekwondo athletes, wrestlers and taekwondo athletes were determined.

Keywords: Socials Kill Level, Different Sport Branches.

* Yrd.Doç.Dr. Ordu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

**Yrd.Doç.Dr. Ordu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

*** Okutman. Ordu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

GİRİŞ

Hızla ilerleyen teknolojik gelişmeler, toplumsal yaşamı da hızla değiştirmektedir. Bu değişim süreci içerisinde, kişilerarası sosyal ilişkiler de değişim göstermektedir. Bu değişimin insanın ailesi, arkadaşları veya çevresi ile olan ilişkisine de yansiyarak kişiyetkilemektedir.

İnsan sosyal bir varlık olduğu için çevresiyle sürekli iletişim halindedir ve bu iletişimi sürekli devam ettirmek çabası içindedir. Bu çaba da ancak sosyal beceri kazanmakla gerçekleşebilir.

Combs ve Slaby (1977:161), sosyal becerileri başkalarıyla toplumsal olarak kabul edilebilir, kişisel olarak yararlı ve aynı zamanda öncelikle başkalarına yararlı olan sosyal bağlamda etkileşim kurma yeteneği şeklinde tanımlamışlardır.

Sosyal beceriyi Yüksel (1997:161); başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkilerin gelmesini önleyecek, başkalarıyla iletişimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir, çevrede etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal içeriğe göre değişen, hem belirli gözlenebilir hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlar olarak tanımlamaktadır.

Spor yapan bireylerinkendisini ifade edebilmesi, bunu karşısındaki kişinin anlamasını sağlaması, sosyal ilişkiler kurabilmesi, karşısındaki kişinin duygularını anlayıp empati yapabilmesi günlük yaşamda oldukça önemlidir. Giblin'e göre (1995) insanların, diğer insanlarla başarılı ilişkiler kurabilmeyi öğrenmesi durumunda, tüm iş kollarında, kariyerde ve uğraş alanlarında işin % 85'i ve kişisel mutluluk yolunda da işin % 99'u halledilmiş olacaktır.

Üniversitelerde farklı branşlarda spor yapan öğrenciler için sosyal becerilere sahip olma ihtiyacı oldukça fazladır. Çünkü, farklı branşlarda spor yapan üniversite öğrencilerinde sporun doğal yapısından kaynaklanan sosyalleşmenin gereği olarak hem okul ve takım arkadaşları, hem de antrenör veya yöneticisi ile sürekli iletişim içerisinde bulunmasından dolayı sporla ilgilenen üniversite öğrencilerinde sosyal becerilere oldukça gereksinim duyulmaktadır. Bu da bireyin bir takım becerilere sahip olmasıyla mümkündür. Sosyal beceriler bireyin yaşamında önemli bir role sahiptir. Çünkü bu beceriler, diğer insanlarla iletişimde bulunmayı kolaylaştırıcı önemli bir özelliktir (Yüksel, 2001).

Sporcu olan ve seçtiği branşın eğitimini alan öğrencilerin çeşitli sosyal becerilere sahip olması ve bu sosyal beceriler sayesinde çevresindeki spor ile ilgilenen kişilerle güçlü ilişkiler kurması gerekmektedir. Üniversitelerde farklı branşlardaki sporla ilgilenen öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi ve bu branşlar arasındaki sosyal beceri farklılıklarının belirlenmesi de oldukça önemlidir. Bu nedenle çalışmada, farklı branşlardaspor dallarıyla uğraşan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Örnekleme:

Araştırmaya amatör spor kulüplerinde spor yapan 57 Futbol, 59 Voleybol, 46 Güreş, 71 Taekwondo, 49 Basketbol olmak üzere toplam 273 üniversite öğrencisi katılmıştır.

Veri Toplama Araçları:

Sosyal Beceri Envanteri (SBE): Araştırmada kullanılan araç temel sosyal becerileri ölçmek amacıyla Riggio (1986:649) tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında gözden geçirilerek mevcut şeklini almış olan test 90 madde ve 6 alt ölçekten oluşan kendini tanımlama türünden bir araçtır. Alt ölçekler; 1- Duyuşsal anlatımcılık, 2- Duyuşsal duyarlık, 3- Duyuşsal kontrol, 4- Sosyal anlatımcılık, 5- Sosyal duyarlık ve 6- Sosyal kontrol olarak adlandırılmaktadır. Her bir alt ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Envanterdeki maddeler 5'li likert tipi bir cevaplama anahtarına sahiptir.. Anahtarda en yüksek puan 5 en düşük puan ise 1' dir. Bir kişi envanterin

bütününden toplam puan olarak en düşük 90, en yüksek 450 puan alabilir. Envanter, Yüksel (1998:37) tarafından Türkçeye çevrilmiş ve geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Riggio tarafından yapılan çalışmalarda SBE'nin güvenirlik katsayısı $r=.94$ olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen güvenirlik katsayıları ise $r=.81$ ile $r=.96$ arasında değişmektedir. Yüksel (1998:37) yapmış olduğu güvenirlik çalışmasında $r=.92$ bulmuştur. Envanter, araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Sporculara cevaplamaları için yeterli süre verilmiştir.

Kişisel bilgi formu:

Araştırmacı tarafından çalışmaya katılan sporcuların kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Bu form ile sporcuların yaş, cinsiyet, spor yaşı, spor branşı, anne, baba eğitim düzeyi, ekonomik gelir düzeyi gibi soruların cevaplanması istenmiştir.

Verilerin Analizi:

Çalışmada elde edilen veriler SPSS 14.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sosyal beceri envanterinin tümünden ve alt ölçeklerinden alınan puanların hesaplanması envanterin kendi hesaplama yöntemiyle yapılmıştır. Alınan puanların genel sosyal beceri düzeyini belirlemek amacıyla envanterin tümünden alınabilecek puan sayısı 450 olduğu düşünülerek 90-252 arası düşük, 253-311 arası orta ve 312-450 arası yüksek olarak belirlenmiştir. (Yüksel, 2004:24). Tanımlayıcı istatistik yöntemlerinden frekans. Yüzde(%), standart sapma (Ss), aritmetik ortalama (X) ve alınan puanların değişkenlere göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacı için ise bağımsız değişkenler için t testi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler arasındaki ilişki tek yönlü anova testi ile belirlenmiş ve gruplar arasındaki farkı belirlemek için post hoc testlerden LSD testi uygulanmıştır. Karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi olarak 0.05 alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Sporcuların tanımlayıcı istatistikleri

	N	X ± ss
Yaş	273	20,67 ± 2,48
Spor Yaşı	273	9,39 ± 3,46

Tablo 2. Sporcuların branşa göre dağılımları

	f	%
Futbol	57	20,9
Voleybol	59	18,3
Güreş	46	16,8
Taekwondo	71	26,0
Basketbol	49	17,9
Toplam	273	100

Tablo 3. Sporcuların toplam sosyal beceri puanlarının ait alt ölçekler istatistikleri

	x ± ss	min.	max.
D.A	45,65 ± 5,18	24	66
D.D	46,63 ± 7,87	28	72
D.K	45,11 ± 5,45	29	63
S.A	46,01 ± 7,49	22	69
S.D	45,44 ± 6,99	29	70
S.K	49,41 ± 6,14	27	67
Toplam S.B.P.	278,36 ± 21,99	230	361

Sporcuların sosyal beceri toplam puanları ve alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları orta düzeyde bulunmuştur. En yüksek puan ortalaması sosyal kuramcılıkta bulunurken (49,41 ± 6,14), en düşük puan ortalaması ise duyuşsal kuramcılık alt ölçeğinde bulunmuştur (45,11 ± 5,45) (Tablo 3).

Tablo 4.Farklı branşlardaki sporcuların sosyal beceri puanlarına göre Anova testi sonuçları.

Değişken	Serbestlik Derecesi	F	Anlamlılık
Sosyal Beceri Puanı	Gruplar Arası	4	1,074
	Grup İçi	268	
	Toplam	272	

P < 0,05

Futbol , Voleybol , Güreş , Taekwondo ve Basketbol branşlarındaki sporcuların sosyal beceri düzeylerinin Anova test sonuçlarına göre anlamlı bir sonuç bulunamamıştır(P<0,05) (Tablo4).

Tablo 5.Sporcuların cinsiyete göre sosyal beceri düzeylerinin t. testi sonuçları.

Değişken	Cinsiyet	N	x ± s.s	t	P
Sosyal Beceri Puanı	Bayan	92	280,47 ± 23,36	1,134	0,258
	Erkek	181	277,28 ± 21,24		

P < 0,05

Sosyal beceri testi puan ortalamaları bayan sporcularda 280,47 ± 23,36 bulunurken erkek sporcularda 277,28 ± 21,24 bulunmuştur. Kadın ve Erkek sporcuların sosyal beceri düzeylerinin t testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunamamıştır (P<0,05) (Tablo 5).

Tablo 6.Sporcuların ekonomik gelir düzeylerine göre sosyal beceri düzeylerinin Anova test sonuçları.

Değişken	Serbestlik Derecesi	F	Anlamlılık
Sosyal Beceri Puanı	Gruplar Arası	2	1,998
	Grup İçi	270	
	Toplam	272	

P < 0,05

Sporcuların aylık gelir düzeylerine göre sosyal beceri düzeylerinin Anova test sonuçlarına göre bir anlamlılık bulunamamıştır. (P<0,05) (Tablo 6)

Tablo 7.Sporcuların spor yaşı ile sosyal beceri düzeylerinin t. testi sonuçları.

Değişken	Spor Yaşı	N x ± s.s.	t	P
Sosyal Beceri Puanı	≥ 10	122	277,84 ± 22,60	0,316
	< 10	151	278,74 ± 21,54	

P < 0,05

Sporcuların spor yaşlarını 10 yıl ve 10. yıl üstü olarak aldığımızda spor yaşı ile spor beceri düzeyleri arasındaki t. testi sonuçlarına göre anlamlı bir sonuç bulunamamıştır (P<0,05) (Tablo 7).

Tablo 8.Sporcuların baba eğitim düzeyi ile sosyal beceri puanlarının Anova test sonuçları.

Değişken	Serbestlik Derecesi	F	Anlamlılık
Sosyal Beceri Puanı	Gruplar Arası	4	1,166
	Grup İçi	268	
	Toplam	272	

P < 0,05

Sporcuların baba eğitim düzeyi ile sosyal beceri puanlarının Anova testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunamamıştır (P<0,05) (Tablo 8).

Tablo 9.Sporcuların anne eğitim düzeyi ile sosyal beceri puanlarının Anova test sonuçları.

Değişken	Serbestlik Derecesi	F	Anlamlılık (P)
Sosyal Beceri Puanı	Gruplar Arası	3	0,848
	Grup İçi	269	
	Toplam	272	

P < 0,05

Sporcuların anne eğitim düzeyi ile sosyal beceri puanlarının Anova testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunamamıştır (P<0,05) (Tablo 9).

Tablo 10.Sporcuların SBE alt ölçeklerinden aldıkları puanlara göre Anova testi sonuçları.

Değişken	Serbestlik Derecesi	F	Anlamlılık
D. A.	Gruplar Arası	4	2,595
	Grup İçi	268	
	Toplam	272	
D. D.	Gruplar Arası	4	0,386
	Grup İçi	268	
	Toplam	272	
D. K.	Gruplar Arası	4	0,410
	Grup İçi	268	
	Toplam	272	
S. A	Gruplar Arası	4	1,539
	Grup İçi	268	
	Toplam	272	
S. D	Gruplar Arası	4	0,715
	Grup İçi	268	
	Toplam	272	
S. K	Gruplar Arası	4	0,434
	Grup İçi	268	
	Toplam	272	

*P < 0,05

Futbol, Voleybol, Güreş, Taekwondo ve Basketbol branşındaki sporcuların sosyal beceri envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanların Anova testi sonuçlarına göre *duyuşsal anlatımcılık* alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı sonuç bulunmuştur (P<0,05) (Tablo 10).

Tablo 11.Duyuşsal Anlatımcılık alt ölçeği pos hoc test sonuçları.

Değişken	1.Özellik	2.Özellik Ortalama Farkı (I-II)	Anlamlılık
Futbol	Voleybol	-,62772	0,528
	Güreş	1,34706	0,186
	Teakwondo	-,66518	0,467
	Basketbol	1,78983	0,074
Voleybol	Futbol	-,62772	0,528
	Güreş	1,97478	0,061
	Teakwondo	-,03746	0,968
	Basketbol	2,41755	0,020*
Duyuşsal Anlatımcılık	Futbol	-1,34706	0,186
	Voleybol	-1,97478	0,061
	Teakwondo	-2,01225	0,039*
	Basketbol	0,44277	0,674

Taekwondo	Futbol	0,66518	0,467
	Voleybol	0,03746	0,968
	Güreş	2,01225	0,039
	Basketbol	2,45502	0,010*
Basketbol	Futbol	-1,78983	0,074
	Voleybol	-2,41755	0,020
	Güreş	-,44277	0,674
	Teakwondo	-2,45502	0,010

*P < 0,05

Farklı branşlardaki sporcuların duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puanların post hoc test sonuçlarına göre voleybol ile basketbol, taekwondo ile basketbol vetaekwondo ile güreş branşındaki sporcular arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (P < 0,05). Buna göre Voleybol branşındaki sporcular basketbol oynayan sporculara, Taekwondo branşındaki sporcular ise Basketbol ve Güreş branşındaki sporculara göre duyuşsal duyarlılık becerisi daha yüksektir (Tablo 11).

TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan amatör spor kulüplerinde spor yapan futbol, voleybol, güreş, taekwondo ve basketbol sporcularının tamamının Sosyal Beceri Envanteri toplam puanından almış oldukları 278,36 puan ortalaması, envanterin toplam puanından alınabilecek (Min. 90 – Maks. 450) değerler göz önüne alındığında, sporcuların orta seviyede bir sosyal beceri düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Sosyal Beceri Envanterinin altboyutlarından alınabilecek puan göz önüne alındığında ise almış oldukları puan ortalamaları 45,11 ile 49,41 arasında değiştiği için tüm alt boyutlarda orta seviyede bir sosyal beceriye sahip oldukları görülmüştür. Avşar ve Kuter (2007:197); Çetin ve Kuru (2009:1), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri üzerine ve Avşar (2004)'ün Beden Eğitimi öğretmenlerine dolayısıyla amatör sporcular veya spor geçmişi bulunan bireyler üzerine yapmış oldukları araştırmalarda bu bireylerin sosyal beceri düzeyleri belirlemek için Sosyal Beceri Envanterinden almış oldukları toplam puan ortalamasının ve envanterin alt boyutlarından almış oldukları puan ortalamalarının orta seviyede oldukları belirtilmekte ve bu sonuçların çalışmamızdan elde edilen bulgularla ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Takım sporu yapan bireylerin sosyal becerilerinin bireysel branş sporları yapanlara göre daha yüksek olması düşüncesi beklenen bir sonuç olmasına rağmen. Çalışmamızda Futbol, Voleybol, Güreş, Taekwondo ve Basketbol branşlarındaki sporcuların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Yapılan bazı çalışmalara göre de bireysel yada takım sporları yapan bireylerin sosyal beceri düzeylerinde herhangi bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Çetin ve Kuru, 2009:1). Takım sporu yapan bireylerin bireysel spor yapan bireylere göre daha yüksek sosyal beceri düzeylerine sahip olduğunu gösteren çalışmalarda mevcuttur (Onursal ve ark., 2006; Öztürk ve Şahin, 2007:468; Bloom ve ark., 2007:911; Yıldırım ve Özcan, 2011:111). Bu farklılığın takım sporcularında birlikteliğin ve takım içi dayanışma duygularının daha yüksek seviyede olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu çalışmalar bizim çalışmamız ile farklılık göstermektedir.

Sosyal beceri testi puan ortalamalarına bakıldığında kadın ve erkek sporcuların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Literatürde bizim çalışmamızı destekler çalışmalarla beraber erkeklerin sosyal beceri envanterinin tümünden alınan puanlara göre kadınlardan göre daha yüksek sosyal beceri puanına sahip olduğu çalışmalar (Avşar ve Kuter, 2007) yada kadınların erkeklere göre daha yüksek sosyal beceri düzeylerine sahip olduğunu belirten çalışmalar (Arslanoğlu ve ark., 2013) mevcuttur.

Çalışmamızdan elde edilen bir diğer sonuçlara göre sporcuların aylık gelir düzeylerine göre veya anne ve baba eğitim düzeyi ile sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sporcuların spor yaşlarını 10 yıl ve 10 yıl üstü olarak aldığımızda spor yaşı ile spor beceri düzeyleri arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde farklı sonuçların bulunduğu görülmektedir. Ortak kanı ise; spor ile sosyal beceri arasında olumlu bir ilişkinin olduğudur. Takım yada bireysel spor yapma yılının bireylerin sosyal beceri düzeylerinin farklılık yaratıp yaratmadığı konusunda kesin ifadeler kullanmak zordur (Yıldırım ve Özcan, 2011:111).

Farklı branşlardaki sporcuların duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden aldıkları puanların sonuçlarına göre voleybol ile basketbol, taekwondo ile basketbol ve taekwondo ile güreş branşındaki sporcular arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre Voleybol branşındaki sporcular basketbol oynayan sporculara, Taekwondo branşı yapan sporcular ise Basketbol ve Güreş branşı ile ilgilenen sporculara göre duyuşsal duyarlılık becerilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, sporun kişinin sosyal beceri düzeylerini arttırdığı, spor yapan ve yapmayan bireyler üzerinde yapılan çalışmalarda görülmektedir (Yıldırım ve Özcan, 2011:111; Arslanoğlu ve ark., 2013). Fakat yapılan sporun türünün, bireysel yada takım sporu olmasının, spor yapan bireyin gelir durumunun yada sporcunun aile eğitim durumunun sporcunun sosyal beceri düzeyleri üzerine etkilerinin ne derecede olduğu hala tartışılmaktadır. Önerimiz, bundan sonra yapılacak çalışmaların daha geniş kitlelere ulaşılması, farklı bölgelerden ve farklı spor branşı ile ilgilenen bireylerin daha fazla sayıda çalışmalara dahil edilmesi ile birliktespörün ve hangi tür sporun sosyal beceri düzeylerine etkilerinin araştırılması bakımından önemlidir.

KAYNAKÇA

- ARSLANOĞLU, Cansel., YAMAN, Metin., ÖZMUTLU, İlker., ACAR, Gökhan. (2013). The comparison of social skill of high school students doing sports and not doing sports (Sample of Kars). IIB International Refereed Academic Social Sciences Journal, Winter January-February-March, 4(9): 115.
- AVŞAR, Züleyha. (2004). Beden Eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- AVŞAR, Züleyha., KUTER ÖZTÜRK, Füsün (2007). Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi (Uludağ Üniversitesi Örneği). Eğitimde Kuram ve Uygulama, Bursa, 3 (2): 197-206.
- BLOOM, L. Elena., KARAGİANNAKİS, Anastasia., TOSTE, Jessica.R., HEATH, Nancy.L., KONSTANTINOPOULOS, Effie. (2007). Severity of academic achievement and social skills deficits. Canadian Journal of Education, 30(3): 911 – 930.
- COMBS, Melinda L., SLABY, Diana A. (1977) "Social Skills Training with Children" Advances in Clinical Child Psychology. New York: Plenum 1, 161-201.
- ÇETİN, Ç. Mehmet, KURU, Emin. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 11 (1): 1-8.
- GİBLİN, Robert L, MARRANE MITCHELL HANSON. (1995). Introduction to Counseling and Guidance. Fourth Edition. Merrill an Imprint of Prentice Hall Englewood Cliffs, New Jersey Columbus, Ohio.
- ONURSAL, A. Meliha., MORALI, Süleyman, BAŞARAN, İbrahim. (2006). Spor yapan ve yapmayan 9-14 yaş çocuklarda özyeterlilik ve sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. 3-5 Kasım 2006. Muğla Üniversitesi, Muğla.
- ÖZTÜRK, Füsün, ŞAHİN KOPARAN, Şenay. (2007). Spor yapan ve yapmayan 9-13 yaş grubu bireylerin spor yetkinlik beklentisi puanlarının karşılaştırılması. İlköğretim online 6(3): 468 – 479.
- RİGGIO, E. Ronald. (1986) The assessment of basic social skills. Journal of Personality and Social Psychology. 51, 649-660.
- YILDIRIM, Süleyman, ÖZCAN Gülsen. (2011). Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bolu, 2(23): 111-135.
- YÜKSEL, Galip. (1997) "Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi" Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YÜKSEL, Galip. (1998). Sosyal beceri envanterinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması" Türk psikolojik danışma ve rehberlik dergisi, Ankara. cilt: 3, sayı: 9, ss : 37-46
- YÜKSEL, Galip. (2001). Öğretmenlerin sahip olmaları gereken davranış olarak sosyal beceri. Milli Eğitim Dergisi, sayı:150.